

İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Katılım Beceri Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Ülkühan Şahin ^{1*}, Kadir Karatekin ²

¹ Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara, Türkiye, ORCID: 0000-0003-3822-0829

² Eğitim Fakültesi, Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu, Türkiye, ORCID: 0000-0003-3807-7030

Özet

Sosyal katılım becerisi öğrencilerin hayatlarının her alanında ihtiyaç duydukları, kazanılması ve geliştirilmesi sürecinde birçok faktörün etkili olduğu, kazanılamaması durumunda öğrencilerin okul hayatlarını ve günlük yaşamlarını olumsuz yönde etkileyen bir beceridir. Bu nedenle bu becerinin küçük yaşlardan itibaren öğrencilere kazandırılması büyük önem arz etmektedir. Bu araştırmanın amacı ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal katılım beceri düzeylerini çeşitli değişkenler açısından tespit etmektir. Bu amaçla araştırmada nicel araştırma yaklaşımlarından tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2019/2020 eğitim öğretim yılı, Ankara ili merkez ilçelerinde MEB'e bağlı devlet ilkokullarında ve özel ilkokullarda öğrenim görmekte olan 1103 ilkokul dördüncü sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal katılım beceri düzeylerini belirlemek ve sosyal katılım beceri düzeyleri üzerinde etkili olan değişkenleri tespit etmek amacıyla kişisel bilgi formu ve Samancı ve ark., (2018) tarafından geliştirilmiş olan "Sosyal Katılım Becerilerini Belirleme Ölçeği", uygulanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin yüksek düzeyde sosyal katılım becerisine sahip oldukları görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin sosyal katılım becerileri üzerinde bazı değişkenlerin etkili olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin ve ebeveynlerin öğrencilerin sosyal katılım becerilerini geliştirmek için bu değişkenleri dikkate almasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Makale

Geçmiş:

Alındı:

06/09/2022

Revize Edildi:

08/12/2022

Kabul Edildi:

16/12/2022

Anahtar

Kelimeler:

Beceri;

Sosyal Katılım;

Sosyal Katılım

Becerisi;

Sosyal Bilgiler

Atf için:

Şahin, Ü. ve Karatekin, K. (2022). İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin sosyal katılım beceri düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 1-10. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/amauefd/>

*Sorumlu Yazar Ülkühan Şahin ✉ sahinulkuhan@gmail.com

ISSN: 2146-7811, ©2022 Amasya Üniversitesi

Investigation of Social Participation Skill Levels of Primary School Fourth Grade Students in Terms of Various Variables

Ülkühan Şahin ^{1*}, Kadir Karatekin ²

¹ Health Services of Vocational School, Ankara Yıldırım Beyazıt University, Ankara, Turkey, ORCID: 0000-0003-3822-0829

² Faculty of Education, Kastamonu University, Kastamonu, Turkey, ORCID: 0000-0003-3807-7030

Abstract

Social participation is a skill that students need in every aspect of their lives, lots of factors are effective in the process of acquiring and developing, and if it is not acquired, it negatively affects the school life and daily life of the students. Therefore, it is of great importance that this skill has taught to students from an early age. This research aims to determine the social participation skill levels of primary school 4th-grade students in terms of various variables. For this purpose, the survey model, one of the quantitative research approaches, was used throughout the research. The study group of the research consists of 1103 primary school fourth-grade students studying in public primary schools and private primary schools affiliated with the Ministry of National Education in the central districts of Ankara in the 2019/2020 academic year. In order to determine the social participation skill levels of the students participating in the research and determine the variables that affect the social participation skill levels, the personal information form and the "Social Participation Skills Determination Scale" developed by Samancı et al., (2018) were applied. According to the results of the research, it has been seen that primary school 4th-grade students had a high level of social participation skills. Moreover, it has been determined that some variables are effective in students' social participation skills. It is thought that it would be beneficial for teachers and parents to consider these variables in order to develop students' social participation skills.

Article History:

Received:
06/09/2022

Revised:
08/12/2022

Accepted:
16/12/2022

Keywords:

Skills;
Social
Participation;
Social
Participation
Skills;
Social Studies

To cite this article:

Şahin, Ü. & Karatekin, K. (2022). Investigation of social participation skill levels of primary school fourth grade students in terms of various variables. *Amasya Education Journal*, 11(2), 1-10.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/amauefd/>

*Corresponding Author Ülkühan Şahin ✉ sahinulkuhan@gmail.com
ISSN: 2146-7811, ©2022 Amasya University

Giriş

Okullar, öğrencilerin birçok düşünceyi anlamak için bir araya geldiği, toplumların ortak yararına ve yenilenmesine katkıda bulunan tutum ve davranışların geliştirildiği ve öğrenmenin sosyal deneyimler içine yerleştirildiği yerlerdir. Bu özel mekânlarda öğrencilerin hayatlarını etkileyen birçok beceri, eğitim yoluyla kazandırılmaktadır (Homana ve ark., 2010). Quiesse'ye (2007) göre beceri, "bireyin bilinçli, aktif ve istekli olarak yürüttüğü, bütün zihinsel ve fiziksel kaynaklarını harekete geçirdiği bir süreçtir." Dolayısıyla beceri; "bilişsel ve psikomotor süreçlerin bir arada olduğu bilgi, beceri ve eylemin bütünleştiği sistematik bir sürecin ürünüdür" (Çoban ve Akşit, 2018, s.482). Hotaman (2008)'da beceriyi tanımlarken bilgilerin uygulamaya yönelik kullanılması boyutuna vurgu yapmış ve becerilerin gelişiminin bilgi düzeyindeki öğrenmelerle doğru orantılı olduğundan bahsetmiştir. Beceri kazanma/kazandırma süreci özellikle bireylerin 21. yüzyıl istihdamında pay sahibi olabilmeleri için, "yaratıcı ve eleştirel düşünen, problem çözen, sorumluluk ve duyarlılık duyguları gelişmiş, yaşam boyu öğrenmeyi benimsemiş insan niteliklerin ön plana çıkartılması" (Gürgil, 2019, s.2) için eğitimin önemli bir unsuru haline gelmiştir.

Özellikle bireylerin temel bilgi ve beceriler ile edindikleri okul diplomalarının günümüzde yeterli olmaması, sahip oldukları temel becerilerinin ötesinde, 21. yüzyıl becerileri olarak adlandırılan bir dizi beceriyi kazanmalarını zorunlu kılmaktadır (Eryılmaz ve Uluyol, 2015, s.210). Yaşam ve kariyer becerileri, öğrenme ve yenilik becerileri, bilgi, medya ve teknoloji becerileri ile bilişsel, kişiler arası ve içsel beceriler 21. yüzyıl becerilerinin kabul gören sınıflandırmaları arasında yer almaktadır (Yalçın, 2018). Bu sınıflandırmalar içinde öğrenme ve yenilik becerilerinin alt beceriler arasında yer alan iletişim becerisi, işbirliği becerileri; yaşam ve kariyer becerilerinin alt becerileri arasında yer alan esneklik ve uyum, girişkenlik, sosyal ve kültürlerarası etkileşim, liderlik ve yine kişilerarası becerilerin alt becerileri arasında yer alan iletişim becerileri, sosyal beceriler, kültürel duyarlılık ve ekip çalışmaları (Yalçın, 2018) 21. yüzyıl becerilerinin sosyal yönünü ön plana çıkaran beceriler arasındadır. Bu beceriler aynı zamanda sadece sosyal bilgiler dersine özgü olan sosyal katılım becerisi için gerekli olan becerilerdir. Amerikan Ulusal Sosyal Bilgiler Konseyi (NCSS, 1994)'in üç grupta topladığı sosyal bilgiler dersinde kazandırılması gereken temel beceriler arasında kişiler arası ilişkiler ve sosyal katılım becerisi de yer almaktadır. Sosyal katılım becerisi, öğrencilerin bilimsel, sosyal, kültürel alanlar ile sanat ve spor alanlarında okul içi ve dışı etkinliklerde bulunmalarını, öğrencilerin kendine güvenmelerini ve sorumluluk duygularını geliştirmelerini, öğrencilerin toplumsal sorunlarla ilgilenerek onlara çözüm yolları bulmalarını amaçlayan ve sosyal bilgiler dersi kapsamındaki becerilerden biridir (MEB, 2005). Bu becerinin sosyal bilgiler dersinde öğrencilere kazandırılmasındaki temel amaçlardan birisi öğrencilerin aktif birer vatandaş olmalarını sağlamaktır. Nitekim sosyal katılım, bireylerin başkaları için koşulları iyileştirmesi veya toplumun geleceğini şekillendirmeye yardımcı olmak için aktif olarak toplum hayatına katılmalarıdır (Adler ve Goggin, 2005, s.241). Gallant ve ark., 2010, s. 183) sosyal katılımı vatandaşları toplumun yararı için harekete geçiren endişe duygusu ve vatandaşların diğer bireylere karşı hissettiği sorumluluk bilinci olarak ifade etmektedirler. Ülgen (2012) ise sosyal katılımı bireysel kaynakların sosyal odaklı bir paylaşımı olarak nitelendirmektedir. Sosyal katılım, arkadaş ziyareti gibi informal aktivitelerden, komite hizmeti gibi formal aktiviteler kadar geniş bir kapsama sahiptir ve sosyal sermaye inşa etmede payı çok büyüktür (Putnam, 2000 'den akt. Adler ve Goggin, 2005). Birçok çalışmada sosyal katılımın olumlu gelişimsel sonuçlarla ilişkisi olduğu tespit edilmiştir. Örneğin sosyal katılımı akademik başarı arasında tutarlı ve anlamlı bir istatistikî ilişki olduğu tespit edilmiştir (Hurtado ve DeAngelo 2012). Öğrenciler, toplum ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli akademik bilgi ve becerileri birleştirerek, öğrenimlerini derinleştirir ve genişletirler (Cress 2012). Aynı zamanda sosyal katılım öğrencilerin duygusal zekâsını artırır ve onları gönüllü toplum faaliyetlerine yönlendirir (Bernacki ve Jaeger 2008). Sosyal katılım faaliyetlerine katılan öğrenciler, kişilerarası etkililik ve farklı bakış açıları arasında işbirliği yapma yeteneği kazanarak; bireyleri, kuruluşları, toplumu olumlu yönde etkileyecek öz-yeterlik duygusuna sahip olurlar (Cress, 2012). Hem bireysel hem de toplumsal açıdan birçok faydası olan sosyal katılım becerisinin öğrencilere etkili bir şekilde kazandırılması bu açıdan önem arz etmektedir. Walberg' e (2001) göre öğrenme öncelikle bir sosyal faaliyettir ve okulun sosyal hayatına katılım, öğrenmenin gerçekleşmesi için temeldir. Katılım biçimleri üzerinde evrensel olarak olumlu etkiye sahip olan eğitim, her yerde sorun çözücüdür ve sosyal katılımı eğitim ilişkisi her zaman pozitif yöndedir. Eğitim seviyesi arttıkça sosyal katılım seviyesi de artmaktadır (Campbell, 2006). Kısacası eğitim, sosyal katılımın son derece güçlü bir yordayıcısıdır (Putnam, 2000). Bu noktada kişisel ve sosyal anlamda öğrenciler üzerinde birçok olumlu etkisi bulunan sosyal katılım becerisi üzerinde öğrencilerin aldıkları eğitimin etkililiğinin tespit edilmesi ve sosyal katılım becerileri üzerinde etkili olan değişkenlerin belirlenmesi bu becerinin kazandırılmasında paydaşlara önemli bulgular sunacaktır. Yapılan literatür taraması sonucunda Türkiye'de öğrencilerin, sosyal katılım beceri düzeylerini ölçen doğrudan bir çalışmanın olmadığı

görülmektedir. Sosyal katılım becerisi üzerine yapılmış yurt içi ve yurt dışı çalışmalar incelendiğinde okul öncesi öğrencilerin sosyal katılım düzeylerini ölçen (Krantz, 1982), sosyal bilgiler dersi öğretim programında kazandırılması hedeflenen temel becerileri kazandırmada ders kitaplarının etkililiğini değerlendiren (Hayırsever, 2010), sosyal katılım faaliyetlerinin öğrencilerin sosyal davranışlarına etkisini ölçen (Shuler, 2010), sosyal katılım faaliyetlerinin öğrencilerin sosyal problemlere olan duyarlılıklarına olan etkisini araştıran (Altınok, 2012), sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre sorunlarının çözümünde gösterdikleri sosyal katılım davranışlarını değerlendiren (Karatekin ve ark., 2014), sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal katılım becerisi kavramına yönelik algılarını belirleyen (Seyhan, 2014), sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerine sosyal katılım becerisi kazandırma durumlarını (Sömen, 2016) ve sosyal katılıma ilişkin görüşlerini inceleyen (Memişoğlu ve Tarhan, 2016), işbirlikli öğrenmenin öğrencilerin sosyal katılım becerisine etkisini analiz eden (Kara Yılmaz, 2017) ve sosyal bilgiler dersinde ve okul uygulamalarında sosyal katılım becerisinin geliştirilmesi sürecini değerlendiren (Coşkun, 2020) araştırmaların olduğu görülmektedir. Bu çalışmada ise ilkökul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal katılım beceri düzeylerinin belirlenmesi ve sosyal katılım becerileri üzerinde etkili olan değişkenlerin tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda şu alt problemlere cevap aranmıştır;

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal katılım beceri düzeyleri;

1. Okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Okul öncesi eğitimi alma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Utangaçlık düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
6. Kişilik özelliğine (içine kapanık- girişken) göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
7. Kitap okuma sıklığına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
8. Tercih ettikleri yaşam çevresine (tek başına-başkalarıyla birlikte) göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
9. Karşılaştığı problemleri çözme yöntemine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
10. Sürekli birlikte olduğu bir arkadaş grubuna sahip olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
11. Günlük televizyon izleme süresine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
12. Günlük dijital teknolojileri kullanma süresine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
13. Boş zaman tercihlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada öğrencilerin sosyal katılım beceri düzeylerini ölçmek için tarama modeli kullanılmıştır. Geçmişteki ya da şu andaki bir durumu var olduğu şekliyle betimleyen ve araştırmaya konu olanları (birey, olay veya nesne) kendi koşulları içerisinde tanımlamaya çalışan tarama modelindeki amaç; mevcut durumu görüldüğü gibi ortaya koymaktır (Karasar, 2008). Bu bağlamda araştırmada öğrencilerin var olan sosyal katılım beceri düzeylerini ortaya koymak amaçlanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2019/2020 eğitim öğretim yılı, Ankara ili merkez ilçelerinde MEB'e bağlı devlet ve özel ilkokullarında öğrenim görmekte olan 1103 ilkökul 4.sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin seçiminde araştırmacının uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubunun (ilkökul 4. sınıf öğrencilerinin) okul türüne göre dağılımı Tablo 1' de ve cinsiyet türüne göre dağılımı Tablo 2'de verilmiştir:

Tablo 1. Çalışma Grubunun Okul Türüne Göre Dağılımı

Okul Türü	n	%
Devlet Okulu	695	63
Özel Okul	408	37
Toplam	1103	100

Tablo 1'e göre 1103 kişilik çalışma grubunun % 63'ü (695) devlet okulunda % 37'si (408) özel okulda bulunmaktadır. Çalışma grubuna, özel okul öğrencilerine kıyasla devlet okulu öğrencilerinin daha fazla katılım sağladıkları görülmektedir.

Tablo 2. Çalışma Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	n	%
Kız	517	46,9
Erkek	586	53,1
Toplam	1103	100

Tablo 2'de görüldüğü gibi 1103 kişilik çalışma grubunun %46,9'unu (517) kız öğrenciler ve % 53,1'ini (586) erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan erkek öğrencilerin, kız öğrencilere göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin, sosyal katılım beceri düzeylerini belirlemek amacıyla, araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan kişisel bilgi formu ile Samancı ve ark., (2018) tarafından geliştirilmiş olan "Sosyal Katılım Becerilerini Belirleme Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından ölçeğin güvenilirliğini incelemek amacıyla iç tutarlılık (.80) ve ikiye bölme (.76) güvenilirlik analizleri yapılmış ve ölçeğin yeterli güvenilirliğe sahip olduğu raporlanmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda literatür taraması ve uzman görüş doğrultusunda sosyal katılım becerisini etkileyen farklı değişkenler belirlenerek kişisel bilgi formu geliştirilmiştir. Sosyal Katılım Becerilerini Belirleme Ölçeği tek boyuttan ve 16 maddeden oluşan bir ölçektir. Dörtlü likert tipi olarak hazırlanan ölçek, öğrencilerin bu davranışları ne sıklıkta gerçekleştirdiklerini belirtmek için "Hiçbir Zaman", "Ara Sıra", "Sık Sık" ve "Her Zaman" seçeneklerine sahiptir. Ölçekte negatif ifadeler içeren ve ters çevrilmesi gereken bir öge bulunmamaktadır. Ölçekte yer alan her madde 1 ile 4 arasında bir değer almaktadır. Bu nedenle ölçekten alınabilecek puanlar 16 ile 64 arasında değişmektedir. Ölçekte alınacak yüksek puanlar yüksek sosyal katılım düzeyini göstermektedir.

Veri Toplama Süreci

Araştırma için öncelikle, Ankara Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden, araştırmacı tarafından belirlenen Ankara ili merkez ilçelere bağlı, devlet ve özel ilkokullarda uygulamanın yapılmasıyla ilgili onay alınmıştır. Veri toplama sürecinin ilk aşamasında gönüllülük esasına göre uygulama yapılacak olan ilkokul 4. sınıf öğrencileri için müdürle ve öğretmenlerle görüşülmüş ve uygulamanın yapılacağı gün ve saat belirlenmiştir. 2019/2020 eğitim-öğretim yılının güz döneminde, belirlenen zamanlarda okullara gidilip, öğrencilere ön bilgilendirme yapılarak, sosyal katılım becerilerini belirleme ölçeği uygulanmıştır. Uygulama sürecinde araştırmacı, öğrencilerin cevaplamakta ya da anlamakta güçlük çektiği noktalarda öğrencilere yardımcı olmuştur. Bu süreçte devlet okulunda öğrenim gören 695 ve özel okulda öğrenim gören 408 öğrenciye ilgili ölçek uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın bu sürecinde, sosyal katılım becerilerini belirleme ölçeğinden elde edilen veriler, bilgisayar ortamında SPSS 22 programına aktarılmış ve veriler üzerinden analizler bu programda yapılmıştır. Sosyal katılım becerilerini belirleme ölçeğini oluşturan bileşenlerle bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek için iki grup karşılaştırmalarında t-testi, ilişkisiz örneklem için iki gruptan fazla karşılaştırma yapılması gereken durumlarda Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Öğrencilerin sosyal katılım beceri düzeylerini belirlemek için de 4 kategori belirlenmiştir. Bu kategoriler aşağıda verilmiştir:

1.00-1,74 arası Hiçbir Zaman (Çok düşük)

1,75-2,49arası Ara Sıra (Düşük)

2,50-3,24 arası Sık Sık (Yüksek)

3,25-4.00 arası Her Zaman (Çok yüksek)

Araştırma Bulguları

İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Katılım Beceri Düzeylerine Ait Bulgular ve Yorumlar

Tablo 3' te İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal katılım beceri düzeyleri görülmektedir.

Tablo 3. İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Katılım Beceri Düzeyleri

Sosyal Katılım Becerisi	n	$\bar{X}$	Ss
Sosyal Katılım Beceri Düzeyleri	1103	3,23	0,34

Tablo 3'te görüldüğü üzere araştırmaya katılan 1103 ilkokul 4. sınıf öğrencisinin sosyal katılım becerilerini belirleme ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması ($\bar{X}=3,23$)'tür. Bu bulguya göre ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin, sosyal katılım beceri düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

1. Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal katılım beceri ölçeğinden aldıkları puanların okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için ilişkisiz örneklem için t testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4'te verilmiştir:

Tablo 4. İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Katılım Beceri Ölçeği Puanlarının Okul Türüne Göre Farklılığı İçin t-Testi Sonuçları

Okul Türü	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Devlet Okulu	695	52,03	6,932	1101	1,503	0,133
Özel Okul	408	51,36	7,547			

Tablo 4'e göre ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal katılım beceri ölçeğinden aldıkları toplam puanlar okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. [$t_{(1101)}=1,503$; $p> 0,05$]. Bu bulguya göre okul türü değişkeninin öğrencilerin sosyal katılım becerileri üzerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

2. Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar

Sosyal katılım beceri ölçeğinden elde edilen toplam puanların cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için ilişkisiz örneklem için t testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4' te verilmiştir:

Tablo 4. İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Katılım Beceri Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılığı İçin t- Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kız	517	52,09	6,898	1101	1,361	0,174
Erkek	586	51,51	7,396			

Tablo 4' e göre ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal katılım beceri ölçeğinden aldıkları toplam puanlar cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$t_{(1101)}= 1,361$; $p> 0,05$] Bu bulguya göre cinsiyet değişkeninin, öğrencilerin sosyal katılım becerileri üzerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

3. Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal katılım beceri ölçeği puanlarının kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 5. İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Katılım Beceri Ölçeği Puanlarının Kardeş Sayısına Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi

Sosyal Katılım Becerisi	KT	Sd	KO	F	p	Fark Scheffe
Gruplar Arası	584,930	4	146,233	2,864	0,022	1-3, 1-4
Gruplar İçi	56070,575	1098	51,066			5-2, 5-3,
Toplam	56655,505	1102				5-4

Tablo 5' e göre sosyal katılım beceri ölçeği puanları kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$F(4-1098) = 2,864$; $p < 0,05$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testine göre; bir kardeşi olan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanı ortalaması ($\bar{X}=52,31$) ile üç kardeşi olan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanı ortalaması ($\bar{X}=50,99$) ve dört ve üstü kardeşi olan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=50,80$) arasında bir kardeşi olan öğrencilerin lehine; kardeşi olmayan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=53,00$) ile iki kardeşi olan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=51,35$), üç kardeşi olan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=50,99$) ve dört ve üstü kardeşi olan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=50,80$) arasında kardeşi olmayan öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgulara göre sosyal katılım becerisi ile kardeş sayısı arasında ters orantılı bir ilişki olduğu yani kardeş sayısı azaldıkça öğrencilerin sosyal katılım beceri düzeyinin arttığı söylenebilir.

Tablo 1. Kardeş Sayısı Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Gruplar	Kardeş Sayısı	n	$\bar{X}$	Ss
1	Bir	394	52,31	7,197
2	İki	284	51,35	6,827
3	Üç	168	50,99	7,369
4	Dört	121	50,80	7,265
5	Kardeşi olmayan	136	53,00	7,260

4. Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal katılım beceri ölçeğinden aldıkları puanların okul öncesi eğitim değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için ilişkisiz örneklem için t testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 7'de verilmiştir:

Tablo 7. İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Katılım Beceri Ölçeği Puanlarının Okul Öncesi Eğitimi Alma Durumuna Göre Farklılığı İçin t- Testi Sonuçları

Okul Öncesi Eğitim Alma Durumu	n	$\bar{X}$	S	Sd	t	p
Evet	896	51,99	7,019	1101	2,043	0,041
Hayır	207	50,86	7,739			

Tablo 7'ye göre ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal katılım beceri ölçeğinden aldıkları puanlar okul öncesi eğitimi alma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$t(1101) = 2,043$; $p < 0,05$]. Okul öncesi eğitimi alan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=51,99$) ile almayan öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}=50,86$) arasında okul öncesi eğitimi almış olan öğrencilerin lehine istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulguya göre okul öncesi eğitimi almış olan ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal katılım becerilerinin, okul öncesi eğitimi almamış olan ilkokul 4. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

5. Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal katılım beceri ölçeği puanlarının utangaçlık durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları tablo 8'de verilmiştir:

Tablo 8. İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Katılım Beceri Ölçeği Puanlarının Utangaçlık Durumuna Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi

Sosyal Katılım Becerisi	KT	Sd	KO	F	p	Fark Scheffe
Gruplar Arası	382,311	2	191,156	3,737	0,024	2-1
Gruplar İçi	56273,194	1100	51,157			3-1
Toplam	56655,505	1102				3-2

Tablo 8'e göre ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal katılım beceri ölçeği puanları utangaçlık durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [F(2-1100) = 3,737; p < 0,05]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre; biraz utangaç öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=51,46$) ile çok utangaç öğrencilerin puanları ortalaması ($\bar{X}=50,88$) arasında biraz utangaç olan öğrencilerin lehine; utangaç olmayan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=52,55$) ile biraz utangaç olan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=51,46$) ve çok utangaç olan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=50,88$) arasında utangaç olmayan öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgulara göre utangaç olmayan öğrencilerin sosyal katılım becerilerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 9. Utangaçlık Durumuna İlişkin Betimsel Veriler

Gruplar	Utangaçlık Düzeyi	n	$\bar{X}$	Ss
1	Çok Utangaç	112	50,88	7,263
2	Biraz Utangaç	608	51,46	6,793
3	Utangaç Değil	383	52,55	7,658

6. Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal katılım beceri ölçeğinden almış oldukları toplam puanların kişilik özelliğine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlemek için ilişkisiz örneklem için t testi yapılmıştır. Analiz sonuçları tablo 10'da verilmiştir:

Tablo 10. İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Katılım Beceri Ölçeği Puanlarının Kişilik Özelliğine Göre Farklılığı İçin t- Testi Sonuçları

Kişilik Özelliği	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
İçine Kapanık	320	49,95	7,376	1101	-5,480	0,000
Girişken	783	52,53	6,952			

Tablo 10'a göre ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal katılım beceri ölçeğinden almış oldukları toplam puanlar kişilik özelliği değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$t_{(1101)} = -5,480$; p < 0,05]. Girişken kişilik özelliğine sahip öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=52,53$) ile içine kapanık kişilik özelliğine sahip öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=49,95$) arasında girişken kişilik özelliğine sahip olan öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulguya göre girişken öğrencilerin sosyal katılım becerilerinin içine kapanık öğrencilere göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

7. Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal katılım beceri ölçeği puanlarının kitap okuma sıklığı durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları aşağıdaki tablo 11'de verilmiştir:

Tablo 11. İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Katılım Beceri Ölçeği Puanlarının Kitap Okuma Sıklığı Durumuna Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi

Sosyal Katılım Becerisi	KT	Sd	KO	F	p	Fark Scheffe
Gruplar Arası	6197,254	2	3098,627	67,551	0,000	2-1
Gruplar İçi	50458,251	1100	45,871			3-1
Toplam	56655,505	1102				3-2

Tablo 11' e göre ilkökul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal katılım beceri ölçeği puanları kitap okuma sıklığı durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$F(2-1100) = 67,551$; $p < 0,05$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre; ara sıra kitap okuyan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=49,38$) ile hiç kitap okumayan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=48,76$) arasında ara sıra kitap okuyanların lehine; çok kitap okuyan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=54,10$) ile hiç kitap okumayan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=48,76$) ve ara sıra kitap okuyan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=49,38$) arasında çok kitap okuyan öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgulara göre çok kitap okuyan öğrencilerin sosyal katılım becerilerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 12. Kitap Okuma Sıklığı Değişkenine İlişkin Betimsel Veriler

Gruplar	Kitap Okuma Sıklığı	n	$\bar{X}$	Ss
1	Hiç Okumam	13	48,76	9,636
2	Ara sıra Okurum	527	49,38	7,106
4	Çok Okurum	563	54,10	6,366

8. Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal katılım beceri ölçeğinden almış oldukları toplam puanların tercih ettikleri yaşam çevresine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için ilişkisiz örneklem için t testi yapılmıştır. Analiz sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 13. İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Katılım Beceri Ölçeği Puanlarının Tercih Ettikleri Yaşam Çevresine Göre Farklılığı İçin t- Testi Sonuçları

Tercih Ettikleri Yaşam Çevresi	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Tek Başına	201	49,76	7,456	1101	-4,465	0,000
Başkalarıyla Birlikte	902	52,23	7,030			

Tablo 13'e göre ilkökul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal katılım beceri ölçeğinden almış oldukları toplam puanlar tercih ettikleri yaşam çevresine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$t_{(1101)} = -4,465$; $p < 0,05$]. Kendisini başkalarıyla birlikteyken daha mutlu hisseden öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=52,23$) ile tek başınayken daha mutlu hisseden öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=49,76$) arasında başkalarıyla birlikteyken daha mutlu hisseden öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulguya göre başkalarıyla birlikte olmayı tercih eden öğrencilerin sosyal katılım becerilerinin tek başına olmayı tercih eden öğrencilere göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

9. Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin sosyal katılım beceri ölçeği puanlarının karşılaştıkları problemleri çözme yöntemine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları tablo 14' te verilmiştir:

Tablo 14. İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Katılım Beceri Ölçeği Puanlarının Karşılaştıkları Problemleri Çözme Yöntemine Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi

Sosyal Katılım Becerisi	KT	Sd	KO	F	p	Fark Scheffe
Gruplar Arası	444,368	3	148,123	2,896	0,034	
Gruplar İçİ	56211,137	1099	51,148			1-2 4-2
Toplam	56655,505	1102				

Tablo 14'e göre ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal katılım beceri ölçeği puanları karşılaştıkları problemleri çözme yöntemine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [F(3-1099) =2,896; p<0,05]. Farkin hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre; bir problemle karşılaştığı zaman öğretmeninden yardım isteyen öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}$ =52,05) ile anne veya babadan yardım isteyen öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}$ =49,86) arasında öğretmeninden yardım isteyen öğrencilerin lehine; kimseden yardım istemeden problemi kendisi çözen öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}$ =53,02) ile anne veya babadan yardım isteyen öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}$ =49,86) arasında kimseden yardım istemeden problemini kendisi çözen öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgulara göre bir problemle karşılaştığı zaman kimseden yardım istemeden problemini kendi başına çözen ve öğretmeninden yardım isteyerek çözen öğrencilerin sosyal katılım becerilerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 15. Problem Çözme Yöntemine İlişkin Betimsel Veriler

Gruplar	Problem Çözme Yöntemi	n	$\bar{X}$	Ss
1	Öğretmeninden Yardım İsteme	398	52,05	7,122
2	Anne Babadan Yardım İsteme	66	49,86	7,327
3	Arkadaşlardan Yardım İsteme	88	50,52	7,379
4	Kendim Çözerim	551	52,02	7,115

10. Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal katılım beceri ölçeğinden aldıkları puanların bir arkadaş grubuna sahip olma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için ilişkisiz örneklemeler için t testi yapılmıştır. Analiz sonuçları aşağıdaki tablo 16'da verilmiştir:

Tablo 16. İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Katılım Beceri Ölçeği Puanlarının Bir Arkadaş Grubuna Sahip Olma Durumuna Göre Farklılığı İçin t- Testi Sonuçları

Arkadaş Grubuna Sahip Olma Durumu	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Evet	852	52,34	6,912	1101	4,777	0,000
Hayır	251	49,90	7,704			

Tablo 16'ya göre ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal katılım beceri ölçeğinden almış oldukları toplam puanlar bir arkadaş grubuna sahip olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [t(1101)=4,777; p< 0,05]. Sürekli birlikte olduğu arkadaş grubu olan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}$ =52,34) ile sürekli birlikte olduğu arkadaş grubu olmayan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}$ =49,90) arasında arkadaş grubu olan öğrencilerin lehine istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulguya göre sürekli birlikte olduğu bir arkadaş grubu olan öğrencilerinin sosyal katılım becerilerinin, olmayan öğrencilerine göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

11. Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal katılım beceri ölçeği puanlarının günlük TV izleme süresine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları aşağıdaki tablo 17' de verilmiştir:

Tablo 17. İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Katılım Beceri Ölçeği Puanlarının Günlük Tv İzleme Süresine Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi

Sosyal Katılım Becerisi	KT	Sd	KO	F	p	Fark Scheffe
Gruplar Arası	1824,439	4	456,110	9,134	0,000	1-2, 1-3
Gruplar İçi	54831,066	1098	49,937			1-4, 1-5
Toplam	56655,505	1102				2-4, 2-5

Tablo 17'ye göre ilkököl 4. sınıf öğrencilerinin sosyal katılım beceri ölçeği puanları günlük TV izleme süresine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$F(4-1098) = 9,134$; $p < 0,05$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre; günlük TV izleme süresi 1 saat olan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=52,78$) ile günlük TV izleme süresi 2 saat olan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=51,52$), günlük TV izleme süresi 3 saat olan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=50,05$), günlük TV izleme süresi 4 saat olan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=49,21$) ve günlük TV izleme süresi 5 saat ve üstü olan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=49,16$) arasında günlük TV izleme süresi 1 saat olan öğrencilerin lehine; günlük TV izleme süresi 2 saat olan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=51,52$) ile günlük TV izleme süresi 4 saat olan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=49,21$) ve günlük TV izleme süresi 5 saat ve üstü olan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=49,16$) arasında günlük TV izleme süresi 2 saat olan öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgulara göre günlük TV izleme süresi arttıkça öğrencilerin sosyal katılım beceri düzeylerinin azaldığı söylenebilir.

Tablo 18. Günlük TV İzleme Süresine İlişkin Betimsel Veriler

Gruplar	Günlük TV İzleme Süresi	n	$\bar{X}$	Ss
1	1 Saat	600	52,78	7,110
2	2 Saat	265	51,52	7,228
3	3 Saat	104	50,05	5,949
4	4 Saat	69	49,21	6,949
5	5 Saat ve Üstü	65	49,16	7,728

12. Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal katılım beceri ölçeği puanlarının günlük dijital teknolojileri kullanma süresine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığının tespiti için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları tablo 19'da verilmiştir:

Tablo 19. İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Katılım Beceri Ölçeği Puanlarının Günlük Dijital Teknolojileri Kullanma Süresine Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi

Sosyal Katılım Becerisi	KT	Sd	KO	F	p	Fark Scheffe
Gruplar Arası	3013,552	4	753,388	15,421	0,000	1-2, 1-3
Gruplar İçi	53641,953	1098	48,854			1-4, 1-5
Toplam	56655,505	1102				3-5

Tablo 19'a göre ilkököl 4. sınıf öğrencilerinin sosyal katılım beceri ölçeği puanları günlük dijital teknolojileri kullanma süresine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$F(4-1098) = 15,421$ $p < 0,05$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre; günlük dijital teknolojileri kullanma süresi 1 saat olan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=53,14$) ile günlük dijital teknolojileri kullanma süresi 2 saat olan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=50,16$), günlük dijital teknolojileri kullanma süresi 3 saat olan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=50,87$), günlük dijital teknolojileri kullanma süresi 4 saat olan

öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=49,23$) ve günlük dijital teknolojileri kullanma süresi 5 saat ve üstü olan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=48,73$) arasında günlük dijital teknolojileri kullanma süresi 1 saat olan öğrencilerin lehine; günlük dijital teknolojileri kullanma süresi 3 saat olan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=50,87$) ile günlük dijital teknolojileri kullanma süresi 5 saat ve üstü olan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=48,73$) arasında günlük dijital teknolojileri kullanma süresi 3 saat olan öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgulara göre günlük dijital teknolojileri kullanma süresi arttıkça öğrencilerin sosyal katılım becerilerinin azaldığı söylenebilir.

Tablo 20. Günlük Dijital Teknolojileri Kullanma Süresine İlişkin Betimsel Veriler

Gruplar	Dijital Teknolojileri Kullanma Süresi	n	$\bar{X}$	Ss
1	1 Saat	634	53,14	6,750
2	2 Saat	224	50,16	7,435
3	3 Saat	100	50,87	7,059
4	4 Saat	65	49,23	8,323
5	5 Saat ve Üstü	80	48,73	6,267

13. Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal katılım beceri ölçeği puanlarının boş zaman tercihlerine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığının tespiti için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları aşağıdaki Tablo 21' de verilmiştir:

Tablo 21. İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Katılım Beceri Ölçeği Puanlarının Boş Zaman Tercihlerine Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi

Sosyal Katılım Becerisi	KT	Sd	KO	F	p	Fark Scheffe
Gruplar Arası	4433,385	2	2216,693	46,692	0,000	
Gruplar İçi	52222,120	1100	47,475			1-2
Toplam	56655,505	1102				1-3

Tablo 21'e göre ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal katılım beceri ölçeği puanları boş zaman tercihlerine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$F(2-1100) = 46,692$; $p < 0,05$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre; boş zamanlarında açık havada arkadaşlarıyla oynayan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=53,21$) ile evde bilgisayar oyunları oynayan öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=49,02$) ve internette video paylaşım sitelerinden video seyreden öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalaması ($\bar{X}=48,87$) arasında boş zamanlarında açık havada arkadaşlarıyla oynayan öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgulara göre boş zamanlarında açık havada arkadaşlarıyla oynayan öğrencilerin sosyal katılım becerilerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 22. Boş Zaman Tercihlerine İlişkin Betimsel Veriler

Gruplar	Boş Zaman Tercihleri	n	$\bar{X}$	Ss
1	Açık Havada Arkadaşlarıyla Oynama	733	53,21	6,568
2	Evde Bilgisayar Oyunları Oynama	217	49,02	8,045
3	İnternette Video Seyretme	153	48,87	6,618

Sonuç ve Tartışma

Yapılan araştırmada, araştırmaya katılan öğrencilerin, sosyal katılım beceri düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın bu sonucu öğrencilerin, kendisini ve çevresini etkileyen konularda bilgi sahibi olduğunu, birbirlerinin ihtiyaçlarını karşılamak için insanlar arasındaki ortak ilişkiyi tanıdığını, toplumun ihtiyaçlarına ve sorunlarına çözüm bulabilmek için bireyler, gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler

arasındaki ilişkiyi tanıdığını, farklı grup ve durumların dinamiklerine uyum sağladığını, sosyal katılımın gerekli olduğu durumları belirleyebildiğini, yakın çevresini ve toplumu etkileyen konularda fikirler üretmek eylemde bulunabildiğini, lider ya da izleyen olarak gruba, kuruma ve topluma hizmet edebildiğini gösterir (MEB,2005).

Araştırmada okul türünün öğrencilerin sosyal katılım becerileri üzerinde etkisinin olmadığı görülmüştür. Özel okullarda, sosyal katılım becerisini olumlu yönde etkileyen okul içinde ve dışında uygulanan etkinliklerin (proje çalışmaları, seçimler, grup çalışmaları vb.) olmasına rağmen öğrencilerin sosyal katılım beceri puanları ortalamasının devlet okullarına göre az da olsa düşük çıkması düşündürücüdür. Literatür incelendiğinde araştırmamızın bu sonucunu destekleyen çalışmaların olduğu görülmüştür. İşçioğlu (2020) farklı değişkenlerin öğrencilerin sosyal becerilerine etkisini incelediği çalışmasında, okul türünün sosyal beceriler üzerinde anlamlı bir fark oluşturmadığı sonucuna ulaşmıştır. Çilingir'in (2006) yapmış olduğu çalışmadaki bulgular sosyal beceri ile okul türü arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını göstermektedir. Öztürker (2014) ve Sarı (2007) çalışmalarında çocukların sosyal uyum ve becerileri ile okul türü ilişkisinde dikkate değer fark oluşmadığı neticesine ulaşmışlardır. Yapılan bu çalışmalarda ulaşılan sonuçlar araştırmamızın sonucuyla paralellik göstermektedir.

Araştırmada öğrencilerin sosyal katılım becerileri üzerinde cinsiyet faktörünün etkisinin olmadığı görülmüştür. Hamarta'nın (2000) çalışmasında ulaştığı sosyal beceri düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucu ve Öztürk'ün (2008) cinsiyet değişkeninin sosyal becerileri etkilemediği sonuçları araştırmamızın bu sonucunu destekler niteliktedir. Gomes ve Pereira (2014), Deniz (2003), Yükselgün (2008), Kara (2003), Atılgan (2001) ve Seven'in (2006) çalışmalarında ulaştıkları kız öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucu araştırmamızın bu sonucunu desteklememektedir.

Araştırmada öğrencilerin kardeş sayıları azaldıkça sosyal katılım beceri düzeylerinin arttığı görülmüştür. Bu durumun nedeni olarak kardeş sayısı azaldıkça ebeveynlerin çocuklarına sosyalleşme adına sundukları imkanların artması, çocuklarıyla daha çok vakit geçiriyor olmaları gösterilebilir. Coşkun'un (2011) çalışmasında ulaşılmış olduğu kardeş sayısı iki, üç, dört olanların altı, yedi ve yedi üstü öğrencilere oranla sosyal becerileri yüksektir sonucu araştırmamızın sonucunu destekler niteliktedir.

Araştırmada okul öncesi eğitimi tamamlamış öğrencilerin yüksek sosyal katılım becerilerine sahip oldukları tespit edilmiştir. Okul öncesi eğitimin çocuklara sağladığı birçok fayda vardır. Bunlardan en önemlisinin sosyalleşmeye sağladığı katkı olduğu söylenebilir. Çocuğun ailesi dışında güvenli bir çevrede sosyalleşmesi önemlidir. Çocuk okul öncesi eğitimle utangaçlık duygusunu yenerek özgüven sahibi olabilir, paylaşmayı, iş birliği içinde olmayı, farklı görüşlere saygı duymayı öğrenebilir. Literatür incelendiğinde araştırmamızın bu sonucunu destekleyen birçok çalışma mevcuttur. Örneğin, Sylva ve ark., (2004) çalışmasında okul öncesi eğitiminin çocukların sosyal katılımları, sosyal davranışları ve gelişimleri üzerinde olumlu etkileri olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Vural ve Kocabaş (2012); okul öncesine giden çocukların sosyal davranış düzeylerinin yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Öztürk (2008) ise yaptığı çalışmada okul öncesi eğitimi alan öğrencilerin sosyal becerilerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Yapılan araştırmada utangaç olmayan öğrencilerin sosyal katılım becerilerinin yüksek olduğu görülmüştür. Utangaç çocuklar, onları çevreleyen sosyal arkadaşlığa dahil olma arzusuna rağmen sosyal etkileşimlere girme tereddütleriyle tanımlanır (Cameron, 2009). Utangaç olmayan çocuklar ise sosyal etkileşim konusunda tereddüt yaşamazlar dolayısıyla sosyal katılım becerisinin utangaç olmayan çocuklarda yüksek olması beklenen bir sonuçtur. Literatürde birçok çalışma bu araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Örneğin, Matsushima ve ark., (2000) tarafından yapılan çalışmada ulaşılan bulgular, utangaç insanların, kişilerarası etkileşim becerilerinin düşük olabileceğini ve bu nedenle kendilerini açıklama konusunda tereddüt edebileceklerini göstermektedir. Haynes ve Avery (1984) yaptığı araştırmada utangaç bireylerin utangaç olmayanlara göre sosyal beceri düzeylerinin daha düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Asendorpf (1990) Okul öncesi çocukları üzerinde yürüttüğü çalışmasında utangaç olan öğrencilerin sosyal becerilere sahip olmadığını sonucuna ulaşmıştır. Sette ve ark., (2018) yaptığı çalışma, utangaçlığın çocukların sosyal ve okul uyum güçlüklerini artırabileceğini gösteren kanıtlar sunmaktadır. Arroyo ve ark., (2012) tarafından yapılan çalışmada ulaşılan bulgular utangaçlık seviyesi arttıkça, sosyal kontrolün azaldığını, utangaçlığın zayıf sosyal becerilerle ilişkili olduğunu göstermiştir. Brunet ve Schmidt (2007), **Eggum ve ark. (2009)**, **Miller, Brody ve Murry (2010)** tarafından yapılan çalışmalarda ulaşılan sonuçlar ise utangaçlığın sosyal becerilerle ilişkili olduğunu ve yaşam süresi boyunca devam ettiğini göstermiştir. Yapılan bu çalışmalar araştırmamızın sonucunu destekler niteliktedir.

Araştırmada girişkenlik/atılmanlık özelliğine sahip olan öğrencilerin sosyal katılım becerilerinin yüksek olduğu görülmüştür. Girişkenlik/atılmanlık sosyal beceriler ve iletişim becerileri eğitiminde kazandırılması hedeflenen bir beceridir. Sosyal becerileri gelişmiş olan insanlar var olan problemlere ve gelecekte oluşabilecek olan problemlere girişkenlik/atılmanlık özellikleriyle hızlı bir şekilde çözüm üretirler. Bu nedenle girişkenlik/atılmanlık özelliği özellikle okul çağındaki çocuklarda bulunması gereken ve sosyal davranışları da içine alan problemleri çözmenin etkili bir yolu olarak kabul edilir (Caballo, 2009). Literatür incelendiğinde araştırmamızın bu sonucunu destekler nitelikte çalışmalara ulaşılmıştır. Kashani ve Bayat (2010) ilkokul üçüncü ve beşinci sınıf kız öğrencilerinin sosyal beceri eğitiminin girişkenlik/atılmanlık üzerindeki etkisini belirlemek üzere yürüttükleri deneysel çalışmada girişkenlik düzeyi düşük olan öğrencilerin sosyal beceri eğitimi sonrasında girişkenlik düzeylerinde artış olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Cinsiyetler arasında karşılaştırma yapan bazı araştırmacılar ise çalışmalarında, atılmanlık özelliğine sahip olan kadınların erkeklere göre daha fazla sosyal beceri sergileme eğiliminde olduğu sonucuna ulaşmışlardır (Garcia ve ark. 2014; Lacunza, 2009). Girişkenlik becerisi sosyal katılım becerisinin alt becerileri arasında yer almaktadır, dolayısıyla girişkenlik özelliği yüksek olan öğrencilerin sosyal katılım beceri düzeylerinin yüksek olması beklenen bir sonuçtur.

Yapılan araştırmada çok kitap okuyan öğrencilerin sosyal katılım becerilerinin yüksek olduğu görülmüştür. Literatür incelendiğinde araştırmamızın bu sonucunu destekler nitelikte olan sadece bir tane çalışmaya ulaşılmıştır. Mar ve ark., (2009) tarafından yapılan çalışmada sık sık kurgu okuyan bireylerin diğer insanları daha iyi anlayabildiklerini, empati kurabildiklerini ve böylece sosyal becerilerini geliştirebildikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Yapılan araştırmada birlikte vakit geçirdiği bir arkadaş grubuna sahip olan ve başkalarıyla birlikte vakit geçirmekten hoşlanan öğrencilerin sosyal katılım becerilerinin yüksek olduğu görülmüştür. Birlikte vakit geçirdiği bir arkadaş grubuna sahip olan ve başkalarıyla birlikte vakit geçirmekten hoşlanan çocuklarda bu durum; çocukların sosyal olarak kabul edilebilen ve kabul edilmeyen davranışları birbirinden ayırt etmesini, kabul edilen davranışları göstermesini ve bir gruba ait olmadaki kuralları öğrenmesini sağlayabilmektedir. Grup içinde kabul edilme yollarını ve arkadaşlık kurmayı öğrenen çocuk, grup içindeki diğer kişilerin davranışlarını etkileme becerisini kazanabilir. Grup içindeki diğer çocukları etkileyebilmek için başkalarını dinleme, başkalarının görüşlerini sorma, karar verme gibi sosyal davranışları kazanabilmektedir. Sosyal bakımdan yeterli olan çocuklar hem liderlik etmeyi hem de lideri izlemeyi kabul etmektedir. Dolayısıyla başkalarıyla vakit geçirmeyi seven ve bir gruba dahil olan çocukların sosyal katılım becerisiyle ilişkili olarak özgüveni yüksek, liderlik özelliği gelişmiş, içinde bulunduğu grubun ve durumların dinamiklerine uyum sağlayabilme özelliklerine sahip olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada okulda arkadaşlarıyla problem yaşadığı zaman kimseden yardım istemeden problemini kendi başına çözen ve öğretmeninden yardım isteyerek çözen öğrencilerin, sosyal katılım becerilerinin yüksek olduğu görülmüştür. Okul, öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenleriyle sürekli iletişimde bulunduğu sosyal etkileşimin yaşandığı bir ortamdır. Öğrencilerin farklı yaşam tarzları ve bireysel özellikleri zaman zaman birbirleriyle problem yaşamalarına sebep olabilmektedir. Yaşanılan problemi kimseden yardım almadan kendi başına çözebilen öğrencilerin, kendine güvenen (özgüvenli), girişken, cesaretli, araştırmacı ve güçlü iletişim becerilerine sahip olduğu söylenebilir. Bu özelliklere sahip olma durumu sosyal katılım becerisini olumlu yönde etkilemektedir. Dolayısıyla problemini kimseden yardım almadan kendi başına çözen öğrencilerin sosyal katılım becerilerinin yüksek olması beklenen bir durumdur. Yine aynı durum öğretmeninden yardım isteyerek problemini çözen öğrenciler için de geçerlidir. Çünkü sosyal katılım becerileri yüksek olan öğrencilerden okulda arkadaşlarıyla problem yaşadıkları zaman problemini ilk önce kendi başına çözmeye çalışmaları daha sonra öğretmenine başvurmaları beklenir. Literatür incelendiğinde araştırmamızın bu sonucunu destekler nitelikte olan bir çalışmaya ulaşılammıştır. Ancak Güldü 'nün (2020) okul öncesi çocuklarının sosyal davranışları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında ulaştığı okul öncesi çocuklarının sosyal beceriler ile problem çözme becerileri arasında anlamlı ilişkinin olmadığı sonucu, araştırmamızın bu sonucunu desteklememektedir.

Yapılan araştırmada öğrencilerin günlük TV izleme süreleri arttıkça sosyal katılım beceri düzeylerinin azaldığı görülmüştür. Günümüzde televizyonun her eve girmiş olması, aile bireylerinin istediği programları izleyebilmesi için evdeki televizyon sayısının artması ve çocuklara yönelik programların varlığı nedeniyle çocuklar erken yaşlardan itibaren televizyonla muhatap olabilmektedir. Zamanının çoğunu televizyonun karşısında geçiren çocuk diğer insanlarla yeterince iletişim kuramaz ve etkileşimde bulunamaz. Bu durum çocuğun iletişim becerilerini ve sosyal becerilerini olumsuz anlamda etkileyerek kısıtlı sosyal etkileşime neden olabilir. Gizir ve Baran (2003) 4-5 yaş anaokuluna devam eden çocuklarla

yürüttükleri çalışmada gün içinde 5 saat ve üstü TV izleyen çocukların sosyal davranış puanlarının daha az süre TV izleyen çocuklara göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Mistry ve ark., (2007) yaptıkları çalışmada günde iki saatten fazla TV izleyen çocukların düşük sosyal becerilere sahip olduklarını belirtmişlerdir. Yapılan bu çalışmaların araştırmamızın sonucunu destekler nitelikte olduğu görülmüştür.

Yapılan çalışmada öğrencilerin günlük dijital teknolojileri kullanma süreleri arttıkça sosyal katılım becerilerinin azaldığı görülmüştür. Günümüzde dijital teknoloji (video oyunları, ipad / tabletler, akıllı telefonlar ve bilgisayarlar) kullanım alanlarının artması ve çocukların günlük yaşamlarının vazgeçilmez bir parçası haline gelmesi çocuklar üzerinde olumsuz etkilere sebep olabilmektedir. Araştırmalar, sosyal ilişkiler kurmakta ve sürdürmekte zorlanan çocuklardaki artışın dijital teknolojileri aşırı kullanmalarıyla da ilgili olduğunu ortaya koymaktadır (Freeman,2016). Literatür incelendiğinde araştırmamızın bu sonucunu destekleyen çalışmaların olduğu görülmüştür. Cooper ve ark., (2007) yaptıkları çalışmada çocukların elektronik cihazlarıyla oluşturdukları dijital teknoloji ilişkisinin, akran ilişkilerini olumsuz yönde etkileyerek sosyalleşmelerine engel olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Choi ve ark., (2011) dijital teknoloji kullanımının artık bir alışkanlık haline geldiğini bu durumun çocukların günlük yaşamlarında aile ve okuldaki ilişkileri üzerinde ciddi sorunlar oluşturduğunu dolayısıyla dijital teknolojileri daha az kullanan çocukların daha çok kullananlara göre olumlu ilişkiler içinde olduğunu belirtmişlerdir. Cochran (2018) 4. sınıf öğrencileri, öğretmenleri ve velileriyle yürüttüğü çalışmada dijital teknolojinin öğrencilerin bilişsel ve sosyal gelişimi üzerindeki etkilerini incelemiştir. Araştırma sonucunda günde en az dört ve altı veya daha fazla saat dijital teknoloji kullanan öğrencilerin, arkadaş edinmede zorluk yaşadıkları ve sosyal etkileşimde yetersiz kaldıkları sonucuna ulaşmıştır. Günlük hayatta dijital teknolojilerin aşırı kullanılması, öğrencileri çevrelerinden soyutlamakta dolayısıyla bu durum öğrencilerin sahip olması gereken iletişim becerilerinden mahrum kalmasına sebep olmaktadır. İletişim becerileri gelişmemiş öğrencilerin yeterli sosyal etkileşim içinde olması beklenemez dolayısıyla bu sebepler öğrencilerin sosyal katılım becerisinin düşük çıkmasına gerekçe olarak gösterilebilir.

Yapılan çalışmada boş zamanlarında açık havada arkadaşlarıyla oynayan öğrencilerin sosyal katılım becerilerinin yüksek olduğu görülmüştür. Sosyal gelişim teorileri, oyunun çocuklara sosyal kuralları öğrenme ve farklı sosyal rolleri uygulama fırsatı sunduğunu göstermektedir (Bodrova ve Leong, 2015). Oyun, çocuklara sosyal etkileşim fırsatı sunar ve çocuklar, oyun sırasında tartışmayı, iş birliği yapmayı, paylaşmayı ve problem çözmeyi öğrenirler (Sibley ve Etnier, 2003). Literatür incelendiğinde araştırmamızın bu sonucuyla paralellik gösteren çalışmalara ulaşılmıştır. Loukatari ve ark., (2019) 5-6 yaş arası 60 tane anaokulu çocuğuyla yürüttükleri deneysel çalışmada yapılandırılmış bir oyun programının çocukların sosyal becerileri üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Uygulama öğrencilere ders aralarındaki molalarda açık havada (okul bahçesi) yapılmıştır. Sonuçlar öğrencilerin sosyal becerilerindeki gelişim derecesinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermiştir. Yıldırım ve Özyılmaz Akamca'nın (2017) yaptıkları çalışmada ise Türkiye'nin dezavantajlı bölgelerinde yaşayan ve eğitim alamayan 34 okul öncesi çocuğa, açık hava etkinlikleri içeren on haftalık okul öncesi eğitim verilmiştir. Bu araştırma bir grup ön test ve son test modeline göre tasarlanmıştır. Sonuçlar, açık hava aktivitelerinin okul öncesi çocukların bilişsel, dilsel, sosyal-duygusal ve motor becerilerini geliştirdiğini göstermektedir. Boş zamanlarını açık havada arkadaşlarıyla oyun oynayarak geçiren öğrencilerin, sosyal katılım becerilerinin yüksek çıkması araştırmamızın tahmin edilen sonuçları arasında yer almaktadır. Çünkü açık havada oyun oynayan çocuklar oyun esnasında arkadaşlarıyla güçlü bir iletişim içinde olması gerektiğini, iş birliğini, dayanışmayı, anlaşmayı, liderliği, problem çözmeyi öğrenebilmektedir.

Öneriler

Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler getirilebilir:

- Öğretmenler, utangaç olan ve girişken olmayan öğrenciler için okulun psikolojik danışma ve rehber öğretmenlerinden yardım alarak sınıf içinde ve dışında grup etkileşimini içeren etkinliklere daha fazla yer verebilirler.
- Okul öncesi eğitiminin öğrencilerin sosyal katılım beceri düzeylerini olumlu anlamda etkilediği görülmektedir. Dolayısıyla çocuklar okul öncesi eğitime teşvik edilmelidir.
- Öğretmenler, öğrencileri daha fazla kitap okumaya teşvik ederek sınıf ve okul bazında örnek teşkil eden yarışmaların sayısını arttırabilirler.
- Fazla televizyon izlemenin ve dijital teknolojileri fazla kullanmanın öğrencilerin sosyal katılım becerisini olumsuz olarak etkilediği görülmektedir. Ebeveynler çocuklarının fazla televizyon

izlemelerine ve dijital teknolojileri gereğinden fazla kullanmalarına müsaade etmeyerek onlara bu konuda kısıtlamalar getirebilir.

- Ailelere, çocuklarının sosyal katılım becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmak amacıyla eğitimler verilebilir.
- Araştırmada sosyal katılım becerisi üzerinde etkisi olan değişkenlerin nedenleri ve sonuçları için nitel araştırmalar yapılabilir.

Ek Bilgi

Yazarlar, makaleye eşit oranda katkı sunmuş ve makalede raporlanan çalışmanın yapılması ve raporlanmasında herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

ORCID ve İletişim

Ülkühan Şahin <http://orcid.org/0000-0003-3822-0829>, E-posta: sahinulkuhan@gmail.com

Kadir Karatekin <http://orcid.org/0000-0003-3807-7030>, E-posta: kadirkaratekin@gmail.com

Kaynaklar

- Adler, R. P. ve Goggin, J. (2005). What do we mean by civic engagement? *Journal of Transformative Education*, (3), 236-252.
- Altınok, A. (2012). *Sosyal Katılım Faaliyetlerinin 12-14 Yaş Grubu Öğrencilerinin Sosyal Problemlere Olan Duyarlılıklarına Etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Arroyo, A., Nevarez, N., Segrin, C. ve Harwood J. (2012). The Association Between Parent and Adult Child Shyness, Social Skills, And Perceived Family Communication. *Journal of Family Communication*, 12 (4), 249-264.
- Asendorpf, J. B. (1990). Beyond social withdrawal: Shyness, unsociability, and peer avoidance. *Human Development*, 33(4-5), 250–259.
- Atılgan, G. (2001). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden ve Etmeyen İlköğretim Birinci Kademe ve Birinci. Devre Öğrencilerinin Sosyal Beceri Özelliklerinin Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Bernacki, M. L. ve Jaeger, E. (2008). Exploring the Impact of Service Learning on Moral Development and Moral Orientation. *Michigan Journal of Community Service Learning*, 14 (2), 5–15.
- Bodrova, E. ve Leong, D. J. (2015). Vygotskian and Post-Vygotskian Views on Children's Play. *American Journal of Play*, 7 (3), 371-388.
- Brunet, P. M. ve Schmidt, L. A. (2007). Is Shyness Context Specific? Relation Between Shyness and Online Self-Disclosure with and Without A Live Webcam in Young Adults. *Journal of Research in Personality*, (41), 938–945.
- Caballo, V. (2008). *Manual De Técnicas De Terapia Y Modificación De Conducta*. México: Siglo XXI.
- Cameron, C. A. (2009). Associations Between Shyness, Reluctance to Engage, and Academic Performance. *Infant Child Dev*, 18 (3), 299-305.
- Campbell, D. E. (2006, March). *Measuring the Effects of Education on Health and Civic Engagement*. Proceedings of The Copenhagen Symposium, The Danish University of Education, Copenhagen.
- Choi, M., Chun, H., Jwa, S., ve Seo, H. (2011). Relationship Between Young Children's Habitual Computer Use and Influencing Variables On Socio-Emotional Development. *Early Child Development and Care*, 181 (2), 245-265.
- Cochran, Y., M. (2018). *Risks of Children Using Digital Technology*. Master of Arts Degree in Education, California State University San Marcos College of Education.

- Cooper, D., Dean, L., ve Lloyd, J. (2007). Students' Technology Use and Its Effects On Peer Relationships, Academic Involvement, and Healthy Lifestyles. *National Association of Student Personnel Administrators*, 44 (3), 481-495.
- Coşkun, D. (2020). *Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersinde ve Okul Uygulamalarında Sosyal Katılım Becerisinin Geliştirilmesi Sürecinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Cress, C. M. (2012). Civic Engagement and Student Success: Leveraging Multiple Degrees of Achievement. *Diversity and Democracy*, 15 (3) 1-5.
- Çilingir, A. (2006). *Fen Lisesi ile Genel Lise Öğrencilerinin Sosyal Becerileri ve Problem Çözme Becerilerinin Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum
- Çoban, O. ve Akşit, İ. (2018). 2005 ve 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Öğrenme Alanı, Kazanım, Kavram, Değer ve Beceri Boyutları Açısından Karşılaştırılması. *Journal of History Culture and Art Research*, 7/1, 479-505.
- Deniz, M. E. (2003). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (9), 501-522.
- Eryılmaz, S.ve Uluyol, Ç. (2015). 21. Yüzyıl Becerileri Işığında FATİH Projesi Değerlendirmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35 (2), 209-229.
- Eggum, N. D., Eisenberg, N., Spinrad, T. L., Valiente, C., Edwards, A., Kupfer, A. S., & Reiser, M. (2009). Predictors of withdrawal: Possible precursors of avoidant personality disorder. *Development and Psychopathology*, 21(3), 815-838.
- Freeman, J. (2016). Possible Effects of Electronic Social Media On Gifted And Talented Children's Intelligence And Emotional Development. *Gifted Education International*, 32 (2), 165-172.
- Gallant K., Smale B. ve Arai S. (2010). Civic Engagement Through Mandatory Community Service: Implications of Serious Leisure. *Journal of Leisure Research*, 42 (2), 181-201.
- Garcia, M., Cabanillas, G., Morán, V. ve Olaz, F. (2014). Diferencias de género en habilidades sociales en estudiantes universitarios de Argentina. *Anuario Electrónico de Estudios en Comunicación Social*, 7 (2), 114-134.
- Gizir, Z. ve Baran, G. (2003). Anaokuluna Devam Eden Dört-Beş Yaş Çocuklarında Sosyal Davranışların Gelişimi ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25 (2), 118-133.
- Gomes, R. M. S., & Pereira, A. S. (2014). Influence of age and gender in acquiring social skills in Portuguese preschool education. *Psychology*, 5 (2), 99-103
- Güldü, B. (2020). *Okul Öncesi Çocuklarının Sosyal Davranışları ile Problem Çözme Becerileri İlişkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gürgil, F. (2019). Araştırma. B. Aksoy, B. Akbaba, ve B. Kılcan.(Ed.) içinde, *Sosyal Bilgilerde Beceri Eğitimi* (s.1-24). Ankara: Pegem Akademi.
- Hamarta, E. (2000). *Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık ve Sosyal Beceri Düzeylerinin Öğrencilerin Özlük Nitelikleri Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Hayırsever, F. (2010). *Sosyal Bilgiler Ders, Öğretmen Kılavuz ve Öğrenci Çalışma Kitaplarının Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Kazandırılması Hedeflenen Temel Beceriler Açısından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Haynes-Clements, A.L.ve Avery, A.W., (1984). A Cognitive-Behavioral Approach to Social Skills Training with Shy Persons. *Journal of Clinical Psychology*, 40 (3), 710-713.
- Homana, G., Croninger, R. G. ve Torney- Purta, J. (2010). Adolescent Civic Engagement in Australia and The United States: The Role of Communities of Practice. *Political Science*. Corpus ID: 154814601

- Hotaman, D. (2008). *Yeni İlköğretim Programının Kazandırmayı Öngördüğü Temel Becerilerin Öğretmen, Veli ve Öğrenci Algıları Doğrultusunda Değerlendirilmesi* Yayınlanmamış doktora tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Hurtado, S., & DeAngelo, L. (2012). Linking diversity and civic-minded practices with student outcomes. *Liberal Education*, 98(2), 14-23.
- İşçioğlu, E. (2020). *Lise Öğrencilerinin Cinsiyet, Okul Türü ve Bilişsel Esneklik Düzeylerine Göre Sosyal Becerilerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin
- Kara Yılmaz, G. (2017). *İşbirlikli Öğrenmenin Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrencilerin Akademik Başarısına ve Sosyal Katılım Becerisine Etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Kara, E. (2003). *Öğretmen ve Öğrencilerin Sosyal Beceri Algılarına Etki Eden Faktörler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karatekin K., Kuş, Z. ve Merey, Z. (2014). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarının Çözümünde Sosyal Katılımları. *Elementary Education Online*, 13 (2), 345-361.
- Kashani, P., A., Bayat, M. (2010). The Effect of Social Skills Training (Assertiveness) on Assertiveness and Self-Esteem Increase of 9 to 11-Year-old Female Students in Tehran. *World Applied Sciences Journal*, 9(9), 1028-1032.
- Krantz, M. (1982) Sociometric Awareness, Social Participation, and Perceived Popularity in Preschool Children. *Child Development*, 53 (2), 376-379.
- Lacunza, A. B., (2009). Las habilidades sociales como recursos para el desarrollo de fortalezas en la infancia; *Universidad de Palermo; Psicodebate, Psicología, Cultura y Sociedad*; 10; 12-2009; 231-248.
- Loukatari, P., Matsouka, O., Papadimitriou, K., Nani, S., ve Grammatikopoulos, V. (2019). The Effect of a Structured Playfulness Program on Social Skills in Kindergarten Children. *International Journal of Instruction*, 12 (3), 237-252 doi.org/10.29333/iji.2019.12315a.
- Mar, R., A., Oatley, K. Peterson, J., B. (2009) Exploring The Link Between Reading Fiction and Empathy: Ruling Out Individual Differences and Examining Outcomes. *Communications* 34:407-428.
- Matsushima, R., Shiomi, K., Kuhlman, D., M. (2000) Shyness in Self-Disclosure Mediated by Social Skill. *Psychological Reports*, 86 (1), 333-338.
- MEB. (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 4.-5. Sınıflar Öğretim Programı (Taslak Basım)*. Ankara: MEB.
- MEB. (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6.-7. Sınıflar Öğretim Programı (Taslak Basım)*. Ankara: MEB.
- Memişoğlu, H. ve Tarhan E. (2016) Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kavram Öğretimine İlişkin Görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5 (2), 6-20.
- Mistry, K. B., Minkovitz, S. C., Strobino, M. D. ve Borzekowski, G. L. D. (2007). Children's Television Exposure and Behavioral and Social Outcomes at 5,5 Years: Does Timing of Exposure Matter? *Pediatrics*, 120 (4), 762-769.
- National Council for the Social Studies [NCSS]. (1994). *Expectations of Excellence: Curriculum Standards for Social Studies*. NCSS Bulletin 89, Washington DC: NCSS.
- Öztürk, A. (2008). *Okul öncesi Eğitimin İlköğretim 1. ve 3. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Becerilerine Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Öztürker, B. (2014). *6 Yaş Çocuklarının Olumlu Sosyal Davranışları ile Anne ve Öğretmen Özgeçiliği Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Putnam, R.D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*, Simon and Schuster, New York.
- Quiesse, Jean-Marie (2007). Talents innés, aptitudes éducatibles, Oser l'approche orientante, tome 1: Pourquoi l'approche orientante, éditions Qui plus est.
- Samancı, O., Ocakçı, E., Seçer, İ., (2018). Developing Scale for Determining the Social Participation Skills for Children and Analyzing Its Psychometric Characteristics, *International Education Studies*; 11 (6), 92-98.
- Sarı, E. (2007). *Anasının Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların, Annelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının, Çocuğun Sosyal Uyum ve Becerilerine Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sette, S. Hipson, W. E., Zava, F., Baumgartner, E. & Robert J. Coplan (2018) Linking Shyness With Social and School Adjustment in Early Childhood: The Moderating Role of Inhibitory Control. *Early Education and Development*, 29(5), 675-690.
- Seven, S. (2006). *6 Yaş Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeyleri ile Bağlanma Durumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Seyhan, O. (2014). Sosyal Katılım Kavramına İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Metafor Durumları. *Researcher: Social Science Studies*, 2(2), 34-43.
- Shuler, L. O. (2010). *Paths To Active Citizenship: The Development Of and Connection Between Civic Engagement Involvement And Attitudes in College Students*. Yayınlanmamış doktora tezi. Boston College.
- Sibley, B. A. ve Etnier, J. L. (2003). The Relationship Between Physical Activity and Cognition in Children: A Meta-Analysis. *Pediatric Exercise Science*, 15(3), 243-256.
- Sömen, T. (2016). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrencilere Sosyal Katılım Becerisi Kazandırma Durumları*. Yayınlanmamış doktora tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Sylva, K., Melhuish, E., Sammons, P., Siraj-Blatchford, I. ve Taggart, B. (2004). The Effective Provision of Pre-School Education (EPPE) Project: Findings from Pre-School to End of Key Stage 1. Nottingham, United Kingdom: *Department For Education And Skills*.
- Ülgen, S.Y. (2012). *Evde Yaşayan Sağlıklı Yaşlılarda Sosyal Katılımı Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Vural, D., E., Kocabaş, A., (2012). İlköğretim 1.Sınıf Öğrencilerinde Sosyal Becerilerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 1(29-46).
- Walberg, H. J.(2001). Achievement in American Schools. In T. Moe(Ed.), *A Primer on America's Schools* (pp. 43-68). Stanford, CA: Hoover Institution Press.
- Yalçın S. (2018). 21. Yüzyıl Becerileri ve Bu Becerilerin Ölçülmesinde Kullanılan Araçlar ve Yaklaşımlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 51(1), 183 - 201.
- Yıldırım, G. ve Özyılmaz, Akamca, G. (2017). The Effect of Outdoor Learning Activities on The Development of Preschool Children. *South African Journal of Education*, 37(2), 1-10.
- Yükselgün, Y. (2008). *İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğrencilerinin İnternet Kullanım Durumlarına Göre Saldırganlık ve Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Etik Beyan

Yapılan bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirini gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul Onayına ilişkin Bilgi

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı = Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi= 06.10.2022

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası=2022-1137